

Woensdag 26/08/1914 - ochtendeditie

Antwerpen, 25 augustus. De vestingwerken alhier worden, dankzij het goede weer en het onder onze muren aanwezige veldleger, dag en nacht verbeterd. De koning heeft de derde legerafdeling eervol onderscheiden.

De orde van het ijzeren kruis, in 1830 gesticht, wordt opnieuw ingevoerd om krijgspapperheid te belonen.

Antwerpen, 25 augustus. Onze troepen hebben de vijand bij Mechelen op de lijn Hofstade-Eluwijt aangetast. De Duitse kanonnen hebben Mechelen beschoten en de beroemde Romboutskerk, waar men de prachtige stompe toren van ziet uit de trein, op ettelijke plaatsen beschadigd. Op de Grote Markt werden verscheidene huizen geraakt. Na een gevecht van vier uren heeft onze artillerie de vijandelijke troepen met grote verliezen achteruit geslagen.

De Flandre Libérale meldt, dat een vijftigtal uhlanen te Ingooigem, het dorp van Stijn Streuvels, zijn binnengevallen. Bij pastoor Hugo Verriest hebben zij gegeten, wijn gedronken en sigaren gerookt. Een tiental hunner is daarna doorgetrokken op Vichte, Deerlijk, Harelbeke en Kuurne. Nabij de herberg de Katte zijn zij op Rollegem-Kapelle afgeslagen.

Tegen 3 uur daagden vijf Franse ruiters op, die de uhlanen op de vlucht dreven en een van hen, die zich onder een tafel in een hoeve verscholen had, gevangen namen. De handen op de rug gebonden werd de uhlaan naar Kortrijk gevoerd; de negen anderen werden eveneens gevangen. Een hunner heeft bekend, dat de Duitsers grote verliezen hebben ondergaan te Luik, hij smeekte om niet doodgeschoten te worden, daar hij een vrouw en vier kinderen heeft.

In Duitsland, zegde hij, is niemand voor de oorlog, die de ondergang van het keizerrijk na zich zal slepen.

Te Pittem eisten 20 uhlanen de gemeentekas op, die overigens ledig was. Te 1 uur wordt gemeld dat de Duitsers rond Mechelen teruggeweken zijn, achtervolgd door de Belgen, die Vilvoorde bezetten.

Terneuzen, 25 augustus. Uit Mechelen zijn hier berichten aangekomen, behelzende dat de Duitsers vanochtend uit enige batterijen geschut een bombardement op de stad hebben geopend. De Duitsers werden later door Belgische troepen, die in de omgeving waren opgesteld, omsingeld. De kanonnen werden door de Belgen veroverd en de Duitsers tot vluchten gedwongen. Zij werden door de Belgen achtervolgd.

Men verhaalt dat Belgische troepenafdelingen weer zouden zijn doorgedrongen tot Tervuren (bij Brussel).

Bij Ieper heeft gisteren een treffen tussen Duitsers en Belgen plaats gehad, waarbij eerstgenoemden de vlucht moesten nemen. Zondag en maandag is bij Mechelen een patrouille uhlanen, die daar blijkbaar kwamen verkennen, met achterlating van doden tot de vlucht noodzaak door Belgische wachtposten.

Berlijn, 25 augustus. Ik verneem uit het grote hoofdkwartier, dat de Duitse troepen, die Namen van het noorden uit aangevallen hebben, vijf forten reeds volledig verwoest en in bezit genomen hebben en de stad door Duitse soldaten is bezet. In het commandantshuis en het stadhuis is daar nu het Duitse hoofdkwartier gevestigd. Tegen de vier andere forten wordt het vuur voortgezet. De val ook van deze is in enkele uren te verwachten. Van de schoten uit het grote

belegeringsgeschut waren er ongewoon veel treffers. Geen fort kon meer dan vijf schoten uithouden.

De zeppelin boven Antwerpen.

Antwerpen, 25 augustus. Even na 1 uur vannacht heeft een zeppelin de stad zes of zeven malen met bommen beschoten. Het was een knaleffect van belang, eerst als raketvuur, daarna gelijk aan een kanonschot. Vlak in mijn buurt, in de Lozanastraat, is een granaatscherf in de slaapkamer van uw landgenoot Pijl terechtgekomen. Ik heb het stuk in mijn hand gehad. Naar de eigenaar zegt was het eerst gloeiend heet. Verder meldt men ernstige ongevallen op verscheidene punten van de stad, in de Justitiestraat, de Schermersstraat, de Twaalfmaandenstraat (dicht bij het koninklijk paleis), in de Minerva automobielwerkplaats, op de Stadswaag, waar meest alle huizen beschadigd zijn. Er moeten doden en gekwetsten zijn. Op de Stadswaag heeft de bom een put van 1 m² gemaakt en is op een verhuishagen terechtgekomen.

Een agent vertelt, dat de zeppelin boven de forten heel hoog heeft gezweefd en daarna tot 150 m is gedaald, zodat een gewerschot hem had kunnen raken. Onnodig te zeggen welke beroering dit hoge bezoek hier heeft gebracht. In een oogwenk lagen uit alle ramen wit gejaponde gedaanten, die angstig elkaar ondervroegen. Sommigen hebben een rode gloed gezien in de richting van het justitiepaleis en, wakker bij de eerste knal, hoorde ik in de straat roepen: "Vliegmachine! Ginder valt er een!" De beschadigde plaatsen worden door soldaten en burgerwachten afgezet. De stad is er vol van, maar paniek is er niet.

Antwerpen, 25 augustus. Uit officiële bron meld ik u over de gebeurtenis van hedennacht het volgende:

De zeppelin moet een rechte lijn gevolgd hebben, uitgaande van de kant der dokken boven de volgende straten: Stadswaag, Katelijnevest, Twaalfmaandenstraat, Huidevetterstraat, Leopoldstraat, Schermerstraat, Justitiestraat en Lozanastraat, om nabij de werkplaatsen van de autofabriek Minerva te verdwijnen. Hij werd niet neergeschoten.

De Stadswaag nabij de Paardenmarkt werd het meest geteisterd. Er vielen zes doden, namelijk een politieagent, van Cotthem; de dokwerkers Jan Janssens, Arthur Van Hecke en Pieter De Backer; Joanna de Bruyn, herbergierster, en Hubertine Ramaekers, huisvrouw. Een agent werd dodelijk, een erg, vijf andere personen minder zwaar gekwetst.

Op de Stadswaag, in de Raapstraat en de Hoornstraat werden vele huizen beschadigd. In de Twaalfmaandenstraat werden twee vrouwen gekwetst en drie huizen beschadigd. Op de broeikasten van de Kruidtuin is een bom gevallen. Verder werden in de Leopoldstraat nog enige huizen beschadigd. In de Verdussenstraat, de Justitiestraat en nabij Minerva zijn ook bommen gevallen, maar alles bepaalt zich bij stoffelijke schade. In de Schermerstraat werd een dienstmeid gedood, een andere gewond. Aan het Willemdok werden drie stukken van een ontplofte bom gevonden.

Men kan geen ander doel van dit brutale stuk vermoeden dan schrik aanjaging. Daar is men slechts matig in geslaagd. De stad zal vanavond niet verlicht worden.

Antwerpen, 25 augustus. De Zeppelin heeft zeven of acht bommen geworpen. Vele huizen hebben ervan geleden. Sommigen zijn half verwoest. Zeven mensen zijn gedood en zes zwaargewond. Een bom vernielde een deel van het Sint Elizabethsgasthuis, maar trof gelukkig geen gewonden. Antwerpen protesteert met alle kracht tegen deze

ellendige, barbaarse daad. Het gasthuis voerde op de nok de vlag van de conventie van Genève. De ontroering is groot in de stad. De ontploffing van de bommen was verschrikkelijk.

Londen, 25 augustus. De Evening ontvangt een telegram uit Antwerpen, meldende, dat de Zeppelin, die de bommen heeft geworpen, vermeersterd is en de bemanning van 15 koppen gevangen is gemaakt.

(Naar alle waarschijnlijkheid gaat dit bericht aan de tegenspraak van onze Antwerpse correspondent vooraf. Redactie)

Antwerpen, 25 augustus. De bladen staan natuurlijk vol met relazen over de afschuwelijke aanslag van deze nacht. In het zuidkwartier alleen werden 104 huizen beschadigd; er werden zeven bommen geworpen, die alle het beoogde doel bleken gemist te hebben. Één ervan viel op een paar honderd meter van het koninklijk paleis en vernielde een huis op 20 m van de Beurs. Jan Olieslagers deed dienst met zijn auto en hielp de gewonden vervoeren. Dit gebeurde in de stad die aan 10.000 Duitsers gastvrijheid verleende; het zal nooit vergeten worden.

Keulen, 25 augustus. Volgens de Akense avondbladen is de regeringspresident Sandt van Aken tot hoofd van bestuur benoemd van België voor zover dat in Duitse handen is. De post van de Akense regeringspresident blijft voorlopig onbezet.

Berlijn, 25 augustus. Het bestuur van het door de Duitsers bezette deel van België is opgedragen aan de generaal veldmaarschalk baron von der Goltz, die benoemd is tot gouverneur-generaal en zich reeds naar België heeft begeven.

Antwerpen, 25 augustus, half negen; alle lichten uit, de trams rijden niet meer. Antwerpen lijkt een spookstad; wonderlijk fantastisch is het om te zien hoe de krioelende menigte als in een droom aftrekt.

Antwerpen, 25 augustus. Er komt geen nieuws voor 10 uur; het motregent over de donkere stede en de knielende menigte doet denken aan die Nibelungen. Af en toe schicht een automobiel en werpt een schel licht op de natte weg; men zou zich in Londen wanen of in een onderaards verblijf. Onze toren tegen de vaag lichtende grauwe lucht spitst tragisch omhoog. Als dit juweel ons maar gespaard blijft; het beiaardspel tintelt nu zwaarmoedig.

Antwerpen, 25 augustus. In de bladen verschijnt een lange brief van burgemeester de Vos, waarin hij het uit de Kölnische Zeitung vertaalde bericht van de nieuwe Rotterdamse Courant terechtwijst. Het Handelsblad van hedenochtend bevat de terechtwijzingen van uw correspondent en van de consul-generaal.

De burgemeester schrijft onder meer: de genomen maatregelen waren volstrekt afdoende, en, de opwinding van het eerste ogenblik daargelaten, werd de orde te Antwerpen niet gestoord, ondanks de ontroering, die elkeen hier aangrijpt bij het horen der gruweldaden in verscheidene Belgische gemeenten door de Duitse soldaten gepleegd. Ondanks de talrijke aanslagen op het volkenrecht blijft de bevolking van Antwerpen voorbeeldig kalm en waardig.

Maastricht, 25 augustus. Te Luik regent het proclamaties aan de bevolking, dan ondertekend door de burgemeester, die in naam nog steeds de stad bestuurt, dan door de militaire bevelhebber, luitenant-generaal Kolewe. Zo heeft een dier vele mededelingen de navolgende inhoud:

“De inwoners der stad, die gewonden of zieken in hun woning hebben, moeten daarvan duidelijk opgave doen aan de regeringsarts. Van heden af is het ten strengste verboden zonder vergunning van het bestuur in particuliere huizen gewonde of zieke soldaten op te nemen. Alleen de door het bestuur aangewezen hospitalen en ambulances mogen witte vlaggen met het Rode Kruis uitsteken en kunnen, wanneer er teveel gewonden of zieken zijn, die in nabijgelegen particuliere huizen doen opnemen.”

De bevolking maakt de indruk van neerslachtigheid. Ik heb gelegenheid gehad met vele inwoners uit verschillende maatschappelijke lagen te spreken en steeds trof mij, dat de vrees voor gewelddadige handelingen der Duitsers tegen de bevolking er geducht in zit. Mij werd verzekerd dat het geen Belgen geweest zijn, die voor weinige dagen 's avonds op Duitse militairen hadden geschoten, doch Russische studenten, die er de universiteit bezochten. De winkels en magazijnen zijn geopend, doch ik kon niet bemerken dat er noemenswaardige zaken worden gedaan. Op de brede boulevards exerceren de troepen, of houden er appel, onder grote belangstelling der burgerbevolking. De stad is voornamelijk bezet door reserve- en landweertroepen, die echter in hun optreden geenszins verraden niet tot het actieve leger te behoren. Een hoofdofficier deelde mij onomwonden en zonder terughoudendheid mee, hetgeen hij wist van de loop van de zaken tot dusverre en verwachtte van het vervolg van de veldtocht. Mijn zegsman maakte er geen geheim van, dat het “Loch im südlichen Elzas” met opzet was opengelaten om een inval der Fransen daar uit te lokken. Dit toch zou de Duitsers op het andere gevechtsterrein ontlasten. Thans echter was dat gat gesloten en zou er geen muis meer door kunnen dringen.

Een officier van de generale staf deelde mee, dat hij gisteravond persoonlijk binnen Namen geweest en daarvan terugkeerde. Hij was verrast over het zelf niet verwachte voorlopig zo grote succes der

Duitsers en eindigde het interview met het uitspreken der verwachting, dat als alles zo voortging als tot dusverre, hij binnen vier weken zo niet de vrede, dan toch een wapenstilstand in het verschieft zag.

Uit de bereidwilligheid waarmee deze officier mij aanhoorde zal het duidelijk zijn, dat er niet in het minst bezwaar bestaat mijn onderhoud te publiceren, daar ik hem vooruit gezegd had dat ik Nederlander was en vroeg of ik een en ander in Nederland mocht mededelen. Van grote geheimzinnigheid is geen sprake, de Duitse officieren onthouden zich ten enenmale van nodeloze gewichtigdoenerij.

Onder de inwoners van Luik lopen de zotste geruchten: de Fransen zouden te Aken zijn en tot daar over Luxemburg zijn binnengedrongen. Een ander wist mij mede te delen dat onder de straatweg van Tongeren over een lengte van niet minder dan 2 km een mijn was gelegd en deze was ontploft toen twee Duitse regimenten passeerden. Dergelijke gezegden vinden gretig geloof, de ongerijmdheid beseft niemand.

Het verdient zeker vermelding dat enkele Engelse bladen volmondig de tegenspoed van de wapenen de verbonden legers in België erkennen.

The Pall Mall Gazette van gisteren zegt dat de positie van de Engels-Franse troepen door het Duitse succes ongunstiger is geworden. Wel hebben ze nog goede kansen, als de Duitsers maar niet gemagnetiseerd zijn door Elzas-Lotharingen en te veel van hun krachten aan het oostelijke front hebben geconcentreerd. Het blad erkent dat Frankrijks lot tot de crisis is genaderd. Ook de Daily Chronicle gewaagt van de zware slagen, die de Duitsers hun tegenstanders hebben toegebracht.

Over de ontmoeting der voorposten van het Franse en het Duitse leger in Zuid-België schrijft het Handelsblad van Antwerpen:

Reeds vrijdag, kort na de noon, werd te Kortrijk en omliggende plaatsen bekend, dat de Duitsers in aantocht waren en alle ogenblikken verwacht mochten worden.

Van Oudenaarde waren zaterdagmorgen een 200 uhlanen vertrokken en hadden zich in verscheidene groepen verdeeld; en zo kwam het dat er langs alle kanten enkele Duitse ruiters opgemerkt werden.

Twee groepen, elk van een honderdtal mannen, volgden een op voorhand vastgestelde weg en richtten zich de ene langs Kruishoutem, Olsene, Dentergem en Aarsele, terwijl de tweede de weg insloeg langs Anzegem, Ingooigem, Deerlijk en Vichte. Hier en daar deden ze zich eten en drinken opdienen, wat ze gewillig betaalden.

In de statie van Aarsele kwam er rond de noon een klein groepje uhlanen aan; ze stapten af en verbrijzelden er eerst het telegraaf- en telefoonstelsel. Aan de bedienden werd geen kwaad gedaan, doch ze werden op afstand te houden, bij middel hunner revolvers.

Ze deden dan ook nog de riggels van de spoorweg springen, die verbinding geeft van Tielt naar Deinze. Ze zijn dan verder opgetrokken zonder nog meerdere schade te veroorzaken. Een stuk van de riggels was teland gekomen middenin een bewoond huis, gelukkig zonder iemand te treffen.

Intussen waren de afzonderlijke groepjes uhlanen de omstreken van Kortrijk genaderd en zij deden zich overal goed bedienen.

Het was rond 7 uur 30, zaterdagmorgen, toen de aantocht der Franse voorposten aangekondigd werd. Ze waren op het gehucht Pottelberg aangekomen en rukten weldra verder op. Dat nieuws verwekte een levendige geestdrift.

De Duitsers kwamen omstreeks 5 uur uit de richting van Ingelmunster op de grote steenweg van Brugge naar Kortrijk aangerend, met het doel daar binnen te komen.

Gekomen aan de herberg De Samenkomst, botsten de Duitsers op een patrouille Franse jagers te paard, die van Kuurne kwamen.

Toen de eerste ogenblikken van verstomming voorbij waren, sloegen al de Duitsers op de vlucht. Ze werden nagezet, beschoten en de meesten krijgsgevangen genomen.

Er waren in het geheel 13 paarden, 10 krijgsgevangenen en drie doden.

Onder de krijgsgevangenen bevond zich een Duitse reserveofficier, graaf von Schwerin, van Maagdenburg. Op de koer van het stadhuis werden de gekwetsten, want een drietal Duitsers is gewond, verzorgd, waarna de Fransen met hun krijgsgevangenen optrokken.

Langs verscheidene kanten werden later in de avond nog Duitse voorposten opgemerkt.

De Duitsers hebben de mooie spoorwegbrug van Grammene doen springen.

Die brug was een merkwaardig kunstwerk, verleden jaar over de Leie gebouwd en dragende een dubbele spoorlijn.

Te voet van Maastricht naar Halen.

Men schrijft ons:

Vrijdag 21 augustus ging ik op weg om een familielid te Hasselt te bezoeken. De meest officiële legitimatiebewijzen die ik op zak had waren mijn collegekaart en een bewijs van de burgemeester uit de plaats mijner inwoning, waarin deze verklaarde dat ik het voornemen had te kennen gegeven in België een bezoek te brengen. Ik hoopte met deze papieren te komen waar ik wezen wilde, en tot Hasselt ging alles goed. Langs de weg alles rustig. Het fusilleren van de vier man te Bilzen was het enige waarvan ik hoorde. De boeren vonden de Duitse soldaten "leef lui" en "gooi jonges". Op vele deuren stonden krijtopschriften als: "Brave leute", "Gute Leute", "Kameraden, schont leute, die alles gegeven haben". Blijkbaar was van weerszijden veel welwillendheid betracht.

Het anders zo rustige provinciestedje Hasselt was in rep en roer. De troepen waren er grotendeels al door gemarcheerd, maar van de tros kwamen telkens nog lange treinen de burgers verontrusten. Konvoeien van 60 grote, grijze, zware vrachtauto's, kleine spoorwegwagens leken het wel, deden straten en huizen trillen. Een stoet caissons, ieder der wagens met zes paarden bespannen, was aan de kant van Diest de stad reeds uit, terwijl de staart langs de Maastrichtse straatweg nog binnen moest komen. Ordonnansen, meest Todtenkopf-uhlanen, reden af en aan. Motorrijders snorden door de straten, zonder ontzag voor de bordjes met maximumsnelheid. En in tegenstelling met dit drukke militaire beweeg leeft de burgerij in een middeleeuwse achterlijkheid. Dag en nacht moeten de vensters gesloten blijven. Na 8 uur 's avonds moeten alle lichten gedoofd en mag niemand zich meer op straat vertonen. Brieven en kranten komen niet. Niemand heeft nieuws en iedereen is even begerig ernaar. Ik vertelde dat de paus overleden was, maar vond nergens geloof. Waarschijnlijk zou ik meer succes gehad hebben met een verzinsel over een Duitse nederlaag met

enige tienduizenden doden. De volgende morgen kwam de pastoor-
deken informeren of het toch waar was van de paus, “maar,
vervolgde hij snel op mijn bevestigend antwoord, “hoe is nu de
toestand”, van het oorlogsterrein, bedoelde hij. Onbekende mensen
kwamen vragen of ik brieven voor hen in Maastricht wilde afgeven;
ik kreeg een heel pak ervan mee.

Mag men de Hasselaren geloven, dan moet het moreel der Duitse
soldaten uiterst gedeprimeerd zijn. In de gevechten bij Halen en
Kortenaken waren zij door hun officieren met de revolver
gedwongen in het moorddadige vuur terug te gaan. Een feit, dat
ikzelf tweemaal bijwoonde, is, dat bij het binnenkomen der stad
“Singen” gecommandeerd wordt. Voor de goed getrainde Duitsers
zal dat zingen op bevel toch niet zijn om de pas te markeren.

Er was een verbod uitgevaardigd tegen de verkoop van sterke drank.
Overdag worden twee en 's nachts drie gemeenteraadsleden als
gijzelaars gevangen gehouden. Gewelddaden waren overigens nog
niet voorgekomen.

In Alken had ik het geluk in een ambulance met een Duitse graaf te
spreken, die bij Kortenaken gewond was. Er bleek me dat het wel
degelijk het Todtenkopf-regiment is geweest, dat bij Kortenaken
gedecimeerd werd. Van een groep van 500 paarden waren er slechts
15 overgebleven. Karl Frederik von Hohenzollern, de bekende prins-
sportman, had er meegevochten. De gewonden, waaronder zeer veel
adellijke, waren zo snel mogelijk per automobiel naar Aken
getransporteerd.

Van Alken over Stevoort en Herk de Stad naar Halen, wat een treurige
tocht! De wegen verlaten, geen boer in het veld. In de dorpen
angstige en wantrouwende blikken van de enkele bewoners die zich
op straat durfden vertonen. Een vertrappt haverveld hier, daar een

weide omgewoeld, die blijkbaar als kampplaats voor cavaleristen gediend had. Een 20 minuten vóór de kom van het dorp Halen rijen de boerderijen al hof aan hof langs de steenweg. Welnu, geen enkel dier woningen staat overeind. De meesten rookten nog en bij sommigen sloegen nog speelse vlammetjes op. Door soldaten in Halen werd mij later verteld dat dat alles tijdens het gevecht in brand geschoten was, maar ik kan het moeilijk geloven dat dit zo systematisch geschiedt. In een der puinhopen liep een zeug met haar biggen te wroeten, het waren de enige levende wezens die ik in die twee kilometer lange ruïne tegenkwam. Hier en daar lagen nog hopen ingewanden langs de weg; een erbarmelijk gezicht.

Vlak vóór het dorp, waar de Gete de straatweg snijdt, bij de brug die de Belgen hadden opgeblazen maar waar de Duitsers een nieuwe geslagen hadden, stootte ik op een Duitse post, die mijn burgemeesters-bewijs geen voldoende legitimatie vond. Gelukkig had ik geen wapens bij me, want wie er draagt wordt zonder vorm van proces op de plaats zelf doodgeschoten, ook al is hij de onschuldigste man van de wereld. In Alken bijvoorbeeld verging het zo de broer van de dokter, die zelf nu de Duitse gewonden moet verzorgen. Ik werd gefouilleerd en vastgehouden om met het eerstvolgend konvooi naar Diest of naar Hasselt te worden getransporteerd, waar de commandant van de stad dan over mijn verder lot zou beslissen. Dat vooruitzicht was wel niet zorgwekkend, maar ondanks de goede bejegening van kapitein, luitenant en manschappen toch minder prettig, omdat mijn familie een nacht vol ongerustheid zou doormaken wanneer ik niet tijdig thuiskwam. Met veel moeite en omzichtigheid wist ik echter te ontsnappen, na een gevangenschap van drie uur, toen het alarm geblazen werd om een onverwacht schot, dat op korte afstand van de wacht viel. De soldaten dachten dat er weer door burgers op een post geschoten was. Maar de kapitein was woedend, vermoedde dat een kerel een

varken in het vizier genomen had en “Diese Schweinerei soll mir aufhören” voegde hij er zeer toepasselijk aan toe. In een oogwenk was alles in rep en roer, en ik ontquam gelukkig naar Hasselt.

De Belgische legatie te 's-Gravenhage deelt het volgende mede :

In de nacht van 24 op 25 augustus heeft, gelijk reeds gemeld werd, een Zeppelin-luchtschip op enige hoogte boven Antwerpen gemanoeuvreerd en achtereenvolgens acht bommen geworpen van grote explosieve kracht. Blijkens het onderzoek van het parket zijn 10 personen, allen onschadelijke burgers, waaronder vier vrouwen, gedood en acht gewond, waarvan verscheidene dodelijk. Een bom is ontploft boven het paleis, waar de koningin en haar kinderen verblijf hielden. De materiële schade is aanzienlijk. Dit bombardement vormt een schending van artikel 26 van het vierde Haagse verdrag (reglement betreffende wetten en gebruiken van de oorlog te land).

De Belgische gendarmerie.

De Belgische legatie te 's-Gravenhage doet mededeling van de volgende verklaring van de Belgische minister van buitenlandse zaken: de Belgische gendarmerie maakt deel uit van de geregelde troepen. In tijd van vrede heeft ze tot taak om te waken voor de handhaving van orde en veiligheid, in tijd van oorlog werkt zij samen met het leger tegen de vijand. Zij staat onder het opperbevel van de minister van oorlog en haar begroting wordt door deze aan het parlement ingediend. De gendarmes hebben een bijzonder uniform, dragen zichtbaar de wapenen en nemen de wet en de gebruiken van de oorlog in acht. Ze hebben verantwoordelijke chefs, ondergeschikt aan de minister van oorlog en hun organisatie is bij de wet geregeld; kader en manschappen zijn voortdurend in actieve dienst. Het zou dus een schending zijn van artikel één van het vierde Haagse verdrag,

dat door Duitsland is ondertekend, wanneer hun hoedanigheid van oorlogvoerenden werd miskend.

Aan de Belgische grens.

Men schrijft ons uit Zeeuws Vlaanderen op 25 augustus:

In de Belgische dorpen langs de grens begint wat meer kalmte te komen. Vrijdag moesten op hoger bevel eensklaps alle vlaggen worden ingehaald; de Belgische wapenborden verwijderd en mocht niemand zich meer tooien met de nationale kleuren. Maandag echter kwam er, men wil door de aankomst van Engelse soldaten te Oostende, een grote opluchting. De vlaggen wapperen weer van de torens en van particuliere woningen; de wapenborden zijn weer geplaatst en menige Belg is weer getooid met de landskleuren. Vandaag worden in de verschillende gemeenten de lijsten gepubliceerd van de soldaten, die gesneuveld zijn en zijn er missen gelezen voor de doden. In de laatste dagen zijn hier van dorpen in de omstreken van Antwerpen verschillende vluchtelingen gekomen, die bang waren dat de Duitsers het beleg voor Antwerpen zouden slaan. Nu het Duitse leger naar het zuiden gerukt is, begint dit aantal zeer te verminderen.

Van de Limburgse grens.

Men meldt ons uit Maastricht op 24 augustus:

Er is zoveel in deze tijd geschreven over de verwoesting van Belgische dorpen, over gewelddadigheden der Duitsers, die, zoals we reeds meldden, meermalen te wijten waren aan het feit, dat de mensen elkaar onderling niet verstonden, dat nu het tegenovergestelde ook wel eens vermelding verdient.

In Wandre, een plaatsje aan de rechteroever der Maas, waar de trein naar Barchon loopt, waren de notabelen bij de komst der Duitsers gevlucht. Alleen de burgemeester was op zijn post gebleven, doch die verstond en sprak geen woord Duits. Een Nederlands onderwijzer, gehuwd met een Belgische dame en wonende te Wandre, sprak wel Duits en diende, toen de Duitsers in het plaatsje kwamen, als tolk. De burgers hadden de wapens moeten inleveren en zodoende was de verhouding niet zo spannend. De mensen kregen inkwartiering, een dag zelfs 1500 paarden en kanonnen, ontvingen betaling en nu er niets meer voorradig is, zorgen de Duitse troepen die er nog steeds zijn, dat de nodige levensmiddelen voor de bewoners komen, ja zelfs doen ze gratis uitdelingen aan de armen. Zij hebben de verzekering gegeven, dat het plaatsje gespaard zou blijven. Wel is er tweemaal reeds een kleine conflict geweest en heeft men gemeend, dat burgers geschoten had. Toen de bewuste onderwijzer echter in de bres sprong, is er een enquête ingesteld en tot tweemaal toe werden de burgers in het gelijk gesteld en is er niets gebeurd. Als Nederlander kan hij vrij vertrekken, maar in het belang der gemeente, waar hij woonde en van de gemeentenaren, vond hij het zijn plicht te blijven. Hij bracht heden vrouw en kinderen hierheen, maar gaat morgen zelf terug.

De Duitse legatie maakt een communiqué openbaar, waarin gezegd wordt dat volgens de jongste berichten te Antwerpen paniek heerst, men vreest voor belegering, terwijl de vestingwerken ten dele niet gereed zijn; de pers is ondanks de censuur verbitterd over het volkomen uitblijven van de bescherming van Frankrijk en Engeland.

Woensdag 26/08/1914 - avondeditie

Men meldt ons uit Maastricht, dat de Belgische vluchtelingen naar elders worden overgebracht. De mannen gaan naar Oldebroek, de vrouwen en kinderen blijven te Maastricht.

Parijs, 25 augustus. 2 u 45 in de namiddag. In het noorden schijnen de Duitsers het offensief, waarin zij gisteren door onze legers waren gestuit, te hervatten. Zij worden door onze legers, in vereniging met de Engelse troepen, tegengehouden. Het Belgische leger deed bij verrassing een uithaal uit Antwerpen, dreef de Duitsers terug en rukte op tot voorbij Mechelen.

Parijs, 25 augustus. 11 uur 's avonds. Ten westen van de Maas bezetten de Frans-Engelse troepen, die zich tengevolge van de hun eergisteren gegeven bevelen in verdedigende houding op de dekkingslinie gereed moesten houden, een frontlinie in de nabijheid van Givet (aan de Maas, bij de Frans-Belgische grens). Zij hebben dit front al vechtende bereikt en houden de tegenstander, wiens voorwaartse beweging geheel is tegengehouden, in toom.

Ten oosten van de Maas hebben onze troepen het terrein weer bereikt, vanwaar zij vertrokken waren en zijn meester in de uitlopers van het grote woud der Ardennen.

Eerst was op de rechtervleugel een krachtige voorwaartse beweging ondernomen, welke de vijand tot wijken bracht, doch de opperbevelhebber liet de achtervolging staken, om het gevechtsfront op de aangewezen linie te herstellen.

Eergisteren hebben de Franse troepen bij hun aanval een bewonderenswaardig vuur getoond. Vooral het 16^e legerkorps heeft de vijand aan de kant van Virton (oostelijk van Longwy, maar op Belgisch (grens)gebied) aanzienlijke verliezen berokkend.

Aan de Luxemburgse grens en in de streek van de Samber (dus respectievelijk ten oosten en ten westen van de Maas) hebben verscheidene gevechten zonder betekenis plaatsgehad.

Londen, 25 augustus. De bijzonderheden van de gevechten in Zuid-België laten geen twijfel, dat de verliezen aan beide zijden talrijk zijn. Behalve de Franse troepen uit Afrika hebben ook de Engelsen ernstige verliezen toegebracht aan de Duitse keizerlijke garde. De Engelse troepen trokken slechts op uitdrukkelijk bevel van de opperbevelhebber terug en, aldus dit bericht uit Engelse bron, niet onder druk van de vijand.

Londen, 26 augustus. Een Times-correspondent, die een deel van de grote slag in Zuid-België heeft bijgewoond, is uitgeput van vermoeidheid in Parijs aangekomen. Hij had de in opwinding en paniek verkerende stad Charleroi verlaten met de laatste trein, die daar vandaan nog had kunnen vertrekken. Dat was vrijdagmorgen, juist toen de eerste granaatkartets in het station viel. Alle wegen waren vol vluchtelingen. Na een langzame treinreis werd Bergen bereikt, waar Engelse soldaten aan het kanaal zaten te vissen met snoeren, die zij aan de bajonet van hun geweer hadden bevestigd. In Bergen heerste kalmte, al kon men het vuren in de verte duidelijk horen.

De correspondent verliet Bergen 's middags om 5 uur; maar bij Blaton moest de trein stoppen omdat er met machinegeweren geschoten werd. Na 2 uur oponthoud ging de trein verder naar Doornik, waar grote consternatie heerste. Zes van de alom rondwarende uhlanen hadden er zich vertoond; maar daarop waren Franse troepen binnengerukt. De volgende morgen in de vroege had een grote Duitse macht stelling genomen op een mijl afstand van de stad. Wel werden de Duitsers eerst teruggeslagen, maar ten slotte bereikten zij Doornik.

De Times-man wist Rijsel te bereiken, waar reeds ontelbare vluchtelingen de treinen naar Parijs bestormden.

De correspondent ging op weg naar Valenciennes met het oogmerk, naar Charleroi terug te keren. Hij bereikte in een trein met soldaten zondagavond Chimay. Daar hoorde hij van Franse soldaten, wat er na zijn vertrek uit Charleroi was gebeurd. De eerste granaatkartets, waarvan hierboven reeds sprake was geweest, was de inleiding tot een hevige kanonnade.

De Fransen deden een uitval; maar ze moesten terug wegens de grotere getalsterkte van de vijand. Hierop voerden de Turco's een heldhaftige bajonetaanval uit tegen de Duitse batterij.

Van het bataljon Turco's keerden slechts 100 ongedeerd terug. De Duitsers rukten onophoudelijk vooruit; en het kwam in de nauwe straten van het middeleeuwse Charleroi tot een moorddadig gevecht. De lijkens vulden de straten, zodat wie gewond was zich niet meer uit de dodenhoop kon loswerken. De Fransen hielden het laatst stand bij het station. Daarna vermeesterden de Duitsers, nadat het gevecht 2 uur geduurd had, de brug; zij verzekerden zich in het bezit van het terrein tot aan Walcourt.

Later op de dag opende, op haar beurt, de Franse artillerie een beschieting op de benedenstad van het ongelukkige Charleroi. De Franse infanterie kwam langzaam, maar met grimmige vastberadenheid opzetten naar de zojuist ontruimde stad, en vermeesterde de linie Thuin-Mettet.

's Avonds waren beide partijen door de uitputting gedwongen om het vechten te staken. De volgende dag opende de Franse artillerie opnieuw het vuur. De Fransen kwamen de heuvels afzetten en hernamen verscheidene dorpen.

De verliezen waren zeer aanzienlijk, want aan beide kanten was een ruime toepassing gemaakt van machinegeweren. Ten slotte rukten de Fransen Charleroi opnieuw binnen en wierpen zij de Duitsers over de Samber terug. De straten der stad zijn met lijken bezaaid; de plaats is verwoest.

Na deze berichten van de Franse soldaten te hebben vernomen, hoorde de correspondent dat Charleroi door de Duitsers omsingeld was. Hij vertrok toen in de richting van Namen.

Antwerpen, 26 augustus. De Nederlandse boekhandel alhier heeft aan het boekencomité, door het stadsbestuur ingesteld, een vijfhonderdtal Nederlandse en Franse boeken geschonken. Het Nederlands onderling leesgezelschap heeft geïllustreerde bladen aangeboden. Ook aan het Rode Kruis werden door dezelfde instellingen soortgelijke giften gedaan.

Antwerpen, 26 augustus. Volgens een bericht van de Bien Public uit Gent van gisteravond is Avelgem en omstreken bezet door een Duitse troepenmacht. Zij legeren in de driehoek, gevormd door de grenzen van Oost en West-Vlaanderen, Henegouwen, de boorden der Schelde tot aan Bossuit en het kanaal van Spiere. Men ziet de Duitse soldaten tot op hun voortrijdende kanonnen aardappelen schillen.

Parijs, 26 augustus. De Petit Parisien meldt, dat volgens de verhalen van Engelse gewonde soldaten de bondgenoten bij Bergen een waar bloedbad hebben aangericht.

Antwerpen, 26 augustus. Een Havas-bericht van hedenochtend behelst het volgende:

Sinds enige dagen had men patrouilles uhlanen bemerkt in de omtrek van Mechelen, voornamelijk in de omstreken van Hombeek, Weerde, Epegem, Hofstade en omliggende dorpen. Deze patrouilles

naderden al meer en meer de stad Mechelen, doch telkenmale werden zij op de vlucht gedreven met grote verliezen.

Maandagavond kreeg men bericht te Mechelen, dat een sterk detachement Duitse troepen gekampeerd was tussen Zemst en Hofstade. De gewapende macht van Antwerpen begaf zich naar de aangeduide plaatsen. Om half zes 's morgens hoorde men hevige kanonschoten van de kant der Duitsers, die stelling hadden gekozen aan de overkant van het kanaal van Leuven, ten zuiden van Mechelen, tussen de dorpen Zemst en Hofstade. De Belgische troepen, die reeds stelling hadden genomen aan die kant, beantwoordden het vuur der Duitsers met veel hevigheid. De vijand mikte dan op de Sint Romboutstoren, die licht beschadigd werd. Zes bommen vielen op het dak der kerk. Ongeveer 200 huizen werden beschadigd. De kogels vlogen op de daken. Twee personen, die te bed lagen, werden gedood. Een hardnekkig gevecht had plaats en onze wakkere soldaten slaagden er in, de vijand achteruit te drijven naar Brussel.

De verliezen zijn aan beide kanten groot. Rond 9 uur 30 hield het kanongebulder op. De schade, in de stad Mechelen aangericht, is aanzienlijk. Men zegt, dat de Duitsers meer dan 2000 in getal waren. Een kanon werd door de Belgen veroverd.

De Amerikaanse gezant heeft aan de keizerlijke Duitse regering te Berlijn een krachtig protest gezonden tegen het werpen van bommen uit een luchtschip op de huizen van vreedzame bewoners te Antwerpen.

Een bevel van de rijksoverheid houdt het sluiten in van alle publieke lokalen van 8 uur 's avonds af. Na die tijd wordt ook de tramdienst geschorst en de verlichting tot het strengste minimum herleid. Alle muziek in koffiehuisen is verboden.

Parijs, 26 augustus. De correspondent van de Daily Mail te Antwerpen gelooft niet, dat de Zeppelin, die bommen in Antwerpen geworpen heeft, te Hemiksem naar beneden is geschoten, zoals de Franse bladen zeggen, dat gebeurd is.

Dezelfde correspondent zegt, dat krachtige pogingen, om de koningin der Belgen over te halen het belegerde Antwerpen met haar kinderen te verlaten, geen resultaat hebben gehad. De koningin wil blijven. Ze bewijst grote diensten aan het Rode kruis.

Van de Brabantse grens.

In Budel, meldt de Meyerijische Courant, komen van uur tot uur vluchtelingen uit België hun intrek nemen.

Ganse families komen ijlings over de grens en huren woningen en kamertjes, hokjes zelfs tot elke prijs. Deze lieden zijn razend van schrik en weten de onzinnigste vertelsels op te dissen over Duitse wreedheden.

En wij vrezen, dat nog velen naar hier zullen vluchten, daar het totnogtoe meestal de notabelen der gemeenten zijn, die het voorbeeld tot uitwijken geven.

Van militaire zijde schrijft men ons: de stad Namen en vijf forten in Duitse handen, de overige vier op het punt van vallen, wederom een niet gering succes der Duitsers. Enige dagen geleden schreven we: het ligt in de Duitse lijn nu ook Namen te nemen, ten einde bevrijd te zijn van bedreiging in flank en rug bij verder voorwaarts gaan in de richting Frankrijk. Dat Namen al zo spoedig zal vallen, hadden we werkelijk niet gedacht, daar hier bij Namen, in vergelijking met Luik, meer tijd beschikbaar is geweest voor approviandering, opruimingen en zo verder.

Een enkele keer lazen we iets omtrent het medevoeren van reusachtige vuurmonden door Duitse afdelingen. Vuurmonden, getrokken door 36 paarden, van 42 cm kaliber, schietende projectielen van 300 kilo.

Naar alle waarschijnlijkheid heeft Krupp enige batterijen dezer nieuwste soort aan het rijk cadeau gedaan. Het zullen vrij zeker mortieren zijn, dus zeer grote kanonnen, welke enkel gebruikt worden bij het bevuren van forten. Forten moeten, wil men ze gevoelig treffen, met zware brisantgranaten in krombaanvuur beschoten worden. Voor dit vuur onder kromme banen zijn korte vuurmonden noodzakelijk; de lange daarentegen zijn bestemd tot het bevuren van verticale doelen (levende wezens). De projectielen, uit dit laatste geschut geschoten, hebben gestrekte banen en scheren dus vrij kort over de grond.

Officieel is de Duitse artillerie gewapend met een mortier van 21 cm, verschietende projectielen van ongeveer 150 kilo en dit is al welletjes! De vuurmond, gereed tot vuren, weegt 5500 kilo.

Binnenkort zullen we wel wat meer van de nieuwe meegevoerde geschutsoort horen. Het zou ons niet verwonderen dan te vernemen, dat het kaliber ongeveer 30 cm is, waarbij dan projectielen behoren van 450 à 500 kilo¹.

Met Namen is Duitsland meester van een belangrijk spoorwegknooppunt en enige bruggen over de Maas, zo ze niet vernield zijn. Wat spoorwegen voor de aanvallende Duitse legers zijn, blijkt al uit de zoeven terloops genoemde projectielgewichten.

¹ Van Duitse zijde wordt echter in een officieus bericht volgehouden, dat het kaliber 42 cm is. – Redactie.

Levensmiddelen zijn in het vijandelijke land wellicht te krijgen, maar munitie niet.

De opmars der Duitsers in België.

Een telegram uit Oostende aan de Times meldt: uit geloofwaardige bron verneem ik, dat niet minder dan 300.000 man Duitse troepen in de buurt van Brussel oprukken. Een garnizoen van 10.000 man is in Koekelberg (provincie Brabant) gelegd. Een zeer sterke artilleriemacht is in auto's op weg naar Geraardsbergen (Oost-Vlaanderen) en Oudenaarde.

Telegrammen in ons ochtendblad hebben reeds melding gemaakt van de verschijning van een Zeppelin boven Antwerpen in de nacht van maandag op dinsdag. Zoals men weet hebben de bommen der Zeppelin zeven mensen gedood, verscheidene mensen gekwetst en voorts veel materiële schade aangericht. Aan het Handelsblad van Antwerpen ontleen wij nog de volgende bijzonderheden:

Een onzer medewerkers zo schrijft het Handelsblad van Antwerpen, keerde rond 1 uur huiswaarts, naar de Lozanastraat. Voorbij de Van Schoonbekestraat gekomen, zag hij het Zeppelin-luchtschip op een zeer grote hoogte in de heldere sterrenhemel met totaal uitgedoofde lichten naderen. Ter hoogte gekomen van het huisnummer 242, hoorde hij de eerste slag nabij de Minerva.

Hij had nog juist de tijd zich in de opening der deur te werpen, toen de tweede bom met een hels lawaai terecht kwam op de hoek van de Lozana- en Harmoniestraten, in de voorhof van het huis dat over een maand nog bewoond was door de familie Ruys, vlak tegenover 256. Zware stukken ijzer en planken van de afsluiting van voornoemde hof, vlogen gans de straat door. Een dikke verstikkende rook vulde de straat, zodat onze medewerker op de vlucht moest gaan om aan

verstikking te ontkomen. Toen de rook door de wind wat was weggedreven, kon onze zegsman zijn woning bereiken, te midden van balken, platen ijzer en uitgerukte kasseien. Bij hem thuis, een twintigtal meters voorbij de plaats waar de bom was neergeploft, was geen enkele ruit meer heel, evenals in al de omliggende gebouwen.

De meeste huizen waren ook door stukken ijzer doorboord geworden. De leegstaande woning van de heer Ruys ziet eruit alsof zij een ganse dag door de Pruisische kanonnen was beschoten geworden. Een put van wel 2 m op 3 m doorsnee werd door de bom gegraven. Een nevenstaande boom werd geveld en kwam terecht op de hoek der Lozanastraat en de Harmoniestraat. In de put werd een zak van ongeveer 2 m gevonden, waarin de bom moet gewikkeld zijn geweest. Deze bom, evenals als de andere die op de stad neerkwamen, had een stalen omhulsel van, naar schatting, zowat 3 à 4 cm dikte op een doorsnede die minstens 70 cm moet bedragen hebben, volgens de stukken die onze medewerker ervan in zijn huis opraapte. Het moorddadig luchtschip verwijderde zich toen in de richting van de binnenstad en telkens het een bom uitwierp kon men een bliksemschicht het luchtruim zien doorklieven.

Het Handelsblad van Antwerpen meldt verder:

Het is op de Stadswaag dat de achtste bom de grootste vernieling aanrichtte en ook de meeste slachtoffers heeft gemaakt. De adjunct van politie, M. Hermans, van de tweede wijk, was deze nacht op ronde met een politieagent, toen hij nabij de Stadswaag het geronk der schroef van het luchtschip hoorde en hij de agent in een andere richting zond, terwijl hij zijn weg voortzette. Een minuut later volgden de eerste ontploffingen en zag M. Hermans de Zeppelin zo laag, dat hij werkelijk meent de stem der inzittenden gehoord te hebben, alhoewel dit wegens het gerucht van de motors en schroeven weinig

waarschijnlijk is. Op hetzelfde ogenblik waren veel inwoners op straat gelopen of aan hun open venster komen staan en geen twee seconden daarna viel er een bom op de Stadswaag.

De bom viel midden van het plein en richtte haar verwoestingen aan naar de noordelijke kant, waar juist de twee politieagenten van wacht waren en ook veel bewoners buiten of aan hun venster stond.

Tot zover het Antwerpse blad.

In ons ochtendblad is reeds melding gemaakt van de verwoesting aan mensenlevens door de bommen der Zeppelin aangericht.

In het Handelsblad van Antwerpen treffen wij een brief aan van de burgemeester van Antwerpen aan ons blad, waarin de burgemeester een overzicht geeft van hetgeen in de eerste dagen na de oorlogsverklaring te Antwerpen is voorgevallen. Wij hebben de brief, waarschijnlijk ten gevolge van gebrekkige postverbinding, niet ontvangen. Wij nemen het tot ons gerichte schrijven dus maar uit het Handelsblad van Antwerpen over :

De heer hoofdopsteller van de nieuwe Rotterdamse Courant, Rotterdam.

In uw avondblad van 22 augustus 1914 werd een artikel vertaald van de Kölnische Zeitung, waarin zulke ongehoorde beschuldigingen nopens de houding onzer bevolking tegenover de Duitsers voorkomen, dat ik mij verplicht voel die aangehaalde feiten met beslistheid en krachtdadigheid te logenstraffen.

Ik heb dus de eer u te verzoeken mij toe te laten, de ware toestand voor uw lezers bloot te leggen.

Bij het nieuws dat ons grondgebied door de Duitsers geschonden was, maakte zich een pijnlijke ontroering van de bevolking meester, een ontroering die des te begrijpelijker was, daar de Duitsers in onze stad altijd de breedste gastvrijheid hadden ondervonden.

De gramschap van het volk was zo hevig, dat de benden het midden der stad en het havenkwartier doorliepen, betogingen houdende tegenover de Duitse huizen. Enkele kleine winkels en herbergjes door Duitsers gehouden, werden stukgeslagen. De politie en de burgerwacht zijn onmiddellijk tussengekomen en hebben al dadelijk de orde hersteld, maar de betogingen barstten zo plots en zo op verschillende plaatsen uit, dat het niet mogelijk is geweest, enkele inbreuken op het gemeenrecht te voorkomen, mogelijk gemaakt door de eerste verwarring van de volkstoeeloop.

Aanhoudingen bleven echter niet achterwege en deze waren talrijk. De overtredingen waren dadelijk het voorwerp van een nauwgezet onderzoek en verscheidene gevallen werden bij hoogdringendheid naar bijzondere zittingen verwezen. Aldus heeft de boetstraffelijke rechtbank van Antwerpen de 17^e augustus 1914 twee kerels, ieder opgesloten sedert de vijfde augustus, tot acht en negen maanden gevangenisstraf veroordeeld wegens poging tot diefstal met beklimming of inbraak, ten nadele van Duitsers, en in zitting der zelfde rechtbank werd de 20^e augustus 1914 een boosdoener, insgelijks sedert de dag der betogingen opgesloten, tot zeven maanden opsluiting veroordeeld, om verscheidene kleine voorwerpen gestolen te hebben in een kroeg, door een Duitser verlaten. Het is volstrekt onnauwkeurig, dat aan wie ook de kleren van het lichaam zouden gescheurd zijn.

Er is geen enkele gewelddaad tegen vreemdelingen vastgesteld.

Er is geen enkele messteek toegebracht.

Door geen enkele betoger werd er gebruik van vuurwapens gemaakt.

Het is volstrekt vals, te beweren, dat de beschadigingen zouden toegebracht zijn aan het kerkhof. Er is een grote begraafplaats te Antwerpen, deze van het Kiel. Zij ligt op ongeveer 5 km afstand van de plaats waar de volksbetogingen geschiedden, en waar er geen kerkhof is. Niet de minste beschadiging werd er aan het kerkhof aangericht; aan geen bloem werden er geraakt!

Voor wat de schade aan de herbergen aangaat, valt er op te merken, dat deze bijna algemeen aan de brouwers toebehoren, die zelf eigenaar zijn van de inboedel. Verscheidene brouwers hebben reeds bij de burgerlijke rechtspleging verhaal tot schadevergoeding tegen de stad Antwerpen aangetekend, uit hoofde van het verlies, dat zij leden.

Ten einde nog doeltreffender de onrust en de opwinding bij de menigte te keer te gaan, heb ik ogenblikkelijk een besluit genomen, de samscholingen van meer dan 10 personen te verbieden, en heb ik verder al de koffiehuzen om 10 uur doen sluiten. Voor het overige deed ik bij wijze van plakbrieven, over gans de stad uitgehangen, een dringend beroep op de bevolking, opdat zij de grootste koelbloedigheid zou bewaren en zich onthouden van elke aanslag tegen personen of eigendommen.

De genomen maatregelen waren volstrekt afdoende en, de opwinding van het eerste oogenblik daargelaten, werd de orde te Antwerpen niet gestoord. Ondanks de ontroering, die hier elkeen aangrijpt bij het horen der gruweldaden, in verscheidene Belgische gemeenten door de Duitse soldaten gepleegd, ondanks de talrijke aanslagen op het volkenrecht, blijft de bevolking van Antwerpen voorbeeldig kalm en waardig.

Onder dank voor de verleende plaatsruimte heb ik de eer, mijnheer de hoofdsteller, u de betuiging mijner hoogachting aan te bieden.

Burgemeester van Antwerpen.

De vermetelheid der Duitse bereden troepen is ook bij de opmars naar Charleroi weer door ettelijke staaltjes gebleken. Een Engels oorlogscorrespondent verhaalt daarvan het volgende:

“Bij mijn terugkeer in Charleroi vernam ik, dat een afdeling van 20 man doodshoofdhuizaren ‘s ochtends om 7 uur onder aanvoering van een officier, de stad binnenreed. De ruiters reden naar de Samber en wensten de mensen aan de deuren “Goedemorgen”. Tot de vrouwen zegden zij “Bonjour! Bonjour!” Daar deze soldaten in kaki waarden, hield de bevolking hen voor Engelsen. Zo werden zij door sommigen toegejuicht. De Franse soldaten, die ook misleid werden, lieten hen passeren. Ten slotte werden zij opgemerkt door een officier, die voor zijn raam zat. Deze snelde onmiddellijk naar een detachement, dat in de rue Pont Neuf de wacht had; en waarschuwde. Dadelijk openden de infanteriesoldaten het vuur op de Duitse ruiters, van wie er drie werden neergeschoten. De overigen namen de vlucht.

Max, de burgemeester van Brussel, en generaal Sixtus von Arnim, de bevelhebber der Duitse troepen te Brussel, hebben een onderhoud gehad, dat tot de volgende resultaten geleid heeft:

- De vrije doortocht van de Duitse troepen door Brussel.
- Inkwartiering van een garnizoen van 3000 man in de kazernes van Etterbeek.
- Voor opvoedingen wordt in contant geld betaald.

- Eerbiediging van de inwoners en van de openbare en particuliere eigendom.
- Het gemeentebestuur blijft, zonder inmenging van de Duitsers, de gemeentelijke zaken besturen.

Burgemeester Max heeft duidelijk een programmatie in deze zin in de stad laten aanplakken.

De Duitsers, zo meldt de Daily Mail, hebben de dienst van de trams, telefoon en post hersteld. Er lopen treinen naar Luik en zelfs werkt de telegraaf met Duitsland. Het blad meldt ook, dat een aantal journalisten, die bij de Duitse generale staf in een kwaad blaadje staan, Brussel uitgezet zijn. Volgens de berichtgeving van het Engelse blad steunt de bevolking van Brussel burgemeester Max met geestdrift, maar ze zou verontwaardigd zijn over de houding van de Belgische regering en de Belgische generale staf.

Namen.

Twee Engelse journalisten, Ashmond-Bartlett en Granville Fortescue bespreken in hun blad, de Daily Telegraph, de val van Namen, en vinden het een erg kwaad ding voor de verbonden legers. Eerstgenoemde constateert, dat het bericht omtrent de val van Namen en het daardoor veroorzaakte terugtrekken van de daarachter gelegen Franse rechtereuleugel, als een pijnlijke verrassing gekomen is. Bartlett erkent echter, dat we de kracht en de duur van de verdediging van Namen niet juist kunnen beoordelen. Men weet niet hoe lang het omsingeld is geweest en ook niet hoe lang het bombardement van het Duitse zware geschut, dat per trein heel tot Luik had kunnen worden aangevoerd, heeft doorstaan.

Granville Fortescue acht de val van Namen een zware tegenslag voor de verbonden. Het was, meent hij, van alles overheersend belang,

dat de vesting tot iedere prijs zou worden gehouden. Echter was hij 10 dagen tevoren in Namen geweest en had toen kunnen constateren, dat de troepen die de verdedigingslinies tussen de forten moesten houden veel te zwak waren.

De Belgische staatscourant bevat een koninklijk besluit van 24 dezer, waarbij wordt vastgesteld, dat het niet door de Duitsers en de verbonden legers bezette grondgebied een enkel militair district vormt. Luitenant generaal Clooten is tot militaire gouverneur over dat district benoemd.

Uit Antwerpen. Men meldt ons op 25 dezer uit Antwerpen:

Ik vertrok zondagavond om 7 uur naar Roosendaal, met bestemming naar Antwerpen. In Roosendaal wachtte mij al een grote teleurstelling, daar de trein niet verder ging dan tot Essen. Ik heb dan ook de nacht doorgebracht in laatstgenoemde plaats, en ben maandagmorgen te voet van Essen op weg gegaan. Van Essen tot Kalmthout ging het nogal, hoewel ik onderweg veel last had met mijn papieren te laten zien.

Een andere Hollander, die met mij optrok, werd aangehouden, omdat hij niet alleen zonder papieren reisde, maar een koffertje met een fotografietoestel in zijn bezit had, naar het heette, om opnamen te doen voor een geïllustreerd blad. Wat er van hem geworden is, weet ik niet, daar hij opgebracht is naar het Belgische legerkamp.

Ik ben dan van Kalmthout te Putte aangekomen, zonder oponthoud en dwars door de velden en onder de forten door verder gegaan. Op de weg van Kalmthout tot Kapellen toe zag ik nog hevige branden en ik hoorde de kanonnen donderen. Dat waren echter niet de Duitsers, maar wel de Belgen zelf, die alle huizen, die in de vuurlinie van de

forten stonden, vernield hadden, ook met behulp van de forten van Brasschaat en Erlbach, die tot de geduchtste versterkingen rondom Antwerpen behoren.

Nadat ik nu in Kapellen aangekomen was, werd ik in een café, waar ik een glas gedronken had, aangehouden door een piket infanterie met geladen geweer en werd ik onder hun geleide voor de commandant der stelling Antwerpen gebracht. Na daar circa 3 uur gevangen geweest te zijn, en na veel formaliteiten te hebben ondergaan, werd ik losgelaten.

Zonder moeite en voorzien van een laissez passer, bereikte ik het station te Kapellen, en ik kon dan ook naar Antwerpen vertrekken, waar ik om 6 uur 's avonds aankwam.

Als men u weet dat Essen van Antwerpen circa drie kwartier met de trein verwijderd ligt, en ik er ongeveer 12 uur voor nodig had, om dat traject te voet af te leggen, dan kan men wel enigszins nagaan, hoe bezwaarlijk het in oorlogstijd is om te voyageren!

In Antwerpen aangekomen, werd ik niets anders gewaar, dan dat het vreselijk druk was, vooral in de stationskwartier.

Duizenden en nog eens duizenden, allen getooid met een nationaal strikje, flaneerden hier rond. Van Duitse troepen was in en rond de stad niets te bespeuren.

De Duitsers zijn zelfs niet rond Antwerpen geweest, zolang de oorlog aan de gang is. Zelfs te Brussel is geen belangrijke Duitse troepenmacht meer; de hoofdmacht is van daar opgetrokken over Vilvoorde naar Oudenaarde en Kortrijk. En ook over Nijvel naar Charleroi, waar de grote klappen dan ook te verwachten zijn en men reeds twee dagen bezig is.

Maar in Antwerpen was totnogtoe niets ongewoons, en men dacht er ook algemeen, dat men van de oorlog, althans voor het ogenblik, en ook voor later, verschoond zou blijven.

Totdat in de afgelopen nacht die illusie van de Antwerpenaren vreselijk verstoord is geworden. Het zal zowat omstreeks 1 uur geweest zijn vannacht, toen geheel Antwerpen uit de slaap opgeschrikt werd door een vreselijk geraas in de lucht, gevolgd door hevige ontploffingen, en daartussendoor geweervuur. Uit het venster van het huis kijkende waar ik gelogeed was, bemerkte ik een grote bestuurbare luchtballon (zoals later bleek een Zeppelin), die ontplofbare stoffen naar omlaag gooide. De Duitsers hadden het blijkbaar op de Meir voorzien. De grootste verwoesting werd echter in de Twaalfmaandenstraat vlakbij aangericht.

Daar zijn twee grote gebouwen door de vreselijke bommen die uit de zeppelin geworpen werden, verwoest, en helaas zijn ook verschillende mensenlevens te betreuren. De mensen zijn in hun slaap door de dood verrast. Ik heb vanmorgen de gebouwen gezien, die geheel in puin liggen. Verder zijn ook nog vernield al de huizen in de zogenaamde Paleisstraat op het Zuid en de vier huizen in de Schermerstraat, bij de Nationale Bank.

Blijkbaar was het de bommengooiers er ook om te doen om de Nationale Bank aan de boulevard in de lucht te laten springen.

Zoals men begrijpen kan was iedereen direct op de been, waaronder ook schrijver dezes.

Ik zag het gevaarte, nadat het ongeveer zeven bommen vlak boven de stad uitgegooid had, met grote snelheid in de richting van Brussel verdwijnen.

Het luchtschip werd door al de omliggende forten van Antwerpen met kanonnen en mitrailleurs hevig beschoten.

Dat dit feit een hele consternatie heeft gegeven hier ter stede, kunt u wel denken.

Iedereen is er dan ook vol van, en men verkeert nu te Antwerpen in een zenuwachtige opwinding, want wat zal er nu de volgende nacht gebeuren, vraagt men zich af.

Inderdaad is het, gegeven de versterkte ligging van Antwerpen, met zijn 32 machtige forten in de omtrek, de vijand niet mogelijk in de stad te dringen, zonder opoffering van duizenden mensenlevens. Wil men nu op zo'n manier als de vorige nacht de stad tot overgave dwingen?

Ik vertrek heden naar Mechelen om zo verder het oorlogsterrein binnen te dringen, alles te voet, daar er geen treinen meer rijden. Ik zal u zo spoedig mogelijk meer nieuws doen geworden.

P.S. Bij het einde van deze brief verneem ik nog dat twee employés van het huis Mallinckrodt, een voornaam Duits handelshuis op de Suikerrui in Antwerpen, hedenmorgen gearresteerd zijn. Hun wordt ten laste gelegd dat ze met rode lichtseinen de Zeppelin tekens gegeven zouden hebben.